

РЕЗУЛЬТАТИ
ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені А.С. МАКАРЕНКА
ЩОДО ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ПІД ЧАС РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Термін проведення з 16 по 30 квітня 2026 р., відповідно до календаря моніторингових заходів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка на 2025-2026 н.р.

Цільова аудиторія: здобувачі першого, другого рівня вищої освіти.

Мета анкетування: вивчити рівень дотримання принципів академічної доброчесності під час реалізації освітньо-професійних програм.

Форма проведення: анонімне анкетування з використанням Google-форм. Кожна анкета містила 15 запитань закритої форми та 2 питання відкритої форми.

Кількість респондентів, що взяли участь в анкетуванні – 190 осіб, з них: 124 здобувача освіти освітнього рівня Бакалавр (65,3% від загальної кількості опитаних студентів) та 66 здобувачів освітнього рівня Магістр (34,7% від загальної кількості опитаних студентів).

Найбільші відсотки охоплених опитуванням осіб - це здобувачі, що навчаються в Навчально-науковому інституті педагогіки і психології та Навчально-науковому інституті фізичної культури (відповідно 46,8% та 17,4%). Найменше опитаних – здобувачі, що навчаються в Навчально-науковому інституті історії, права та міжнародних відносин та на фізико-математичному факультеті (відповідно 6,8% та 5,3% від загальної кількості опитаних).

Аналіз результатів анкетування дозволив з'ясувати, що 98,9% опитаних здобувачів вищої освіти знайомі з поняттям «академічна доброчесність»; такий же самий відсоток опитаних здобувачів (98,9%) розуміють значення терміну «плагіат» та усвідомлюють можливі ризики, пов'язані з його практичним використанням.

Використовуючи множинний вибір, було з'ясовано, що з-поміж найбільш

Відомих проявів академічної недоброчесності студенти знайомі з такими поняттями, як:

- академічний плагіат (94,2%);
- хабарництво (70%);
- фальсифікація (62,6%);
- фабрикація (51,1%);
- необ'єктивне оцінювання (45,3%);
- самоплагіат (41,1%).

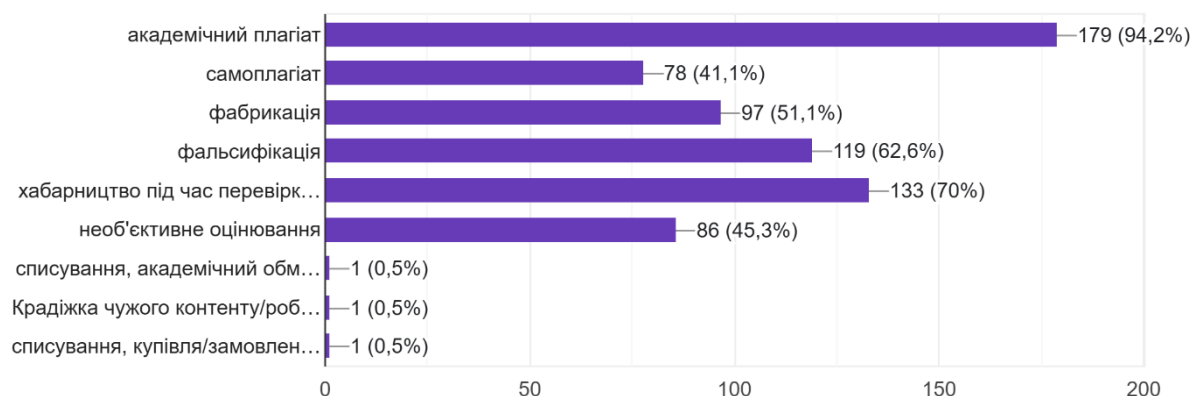

Рис. 1. Розподіл відповідей щодо проявів академічної недоброчесності.

Переважає більшість опитаних (86,8%) ознайомлена з тим фактом, що в університеті використовують програмні продукти для виявлення плагіату в студентських роботах. На думку здобувачів вищої освіти, до такої перевірки слід залучати:

- наукові статті (62,1%);
- кваліфікаційні роботи (55,3%);
- конкурсні роботи (43,7%);
- підручники (31,1%);
- посібники (28,4%);
- тези доповідей (29,7%- набрали більше відсотків, порівняно з минулим роком – 21,9);
- монографії (24,2%);
- усе перераховане (29,5%).

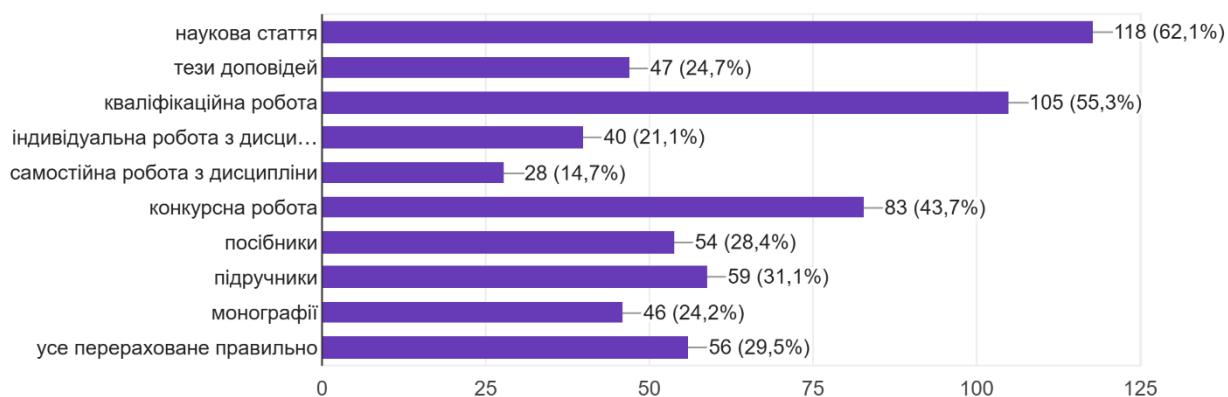

Рис. 2. Розподіл відповідей щодо видів студентських робіт, які в обов'язковому порядку мають проходити перевірку на плагіат.

При цьому 96,8% опитуваних знають про заходи, які вживаються при виявленні академічного плагіату. Так опитані здобувачі освіти зазначили, що при виявленні плагіату у студентських наукових роботах, можливі наступні наслідки:

- виконання роботи не зараховується (73,2%);
- здійснюється вибіркова повторна перевірка на плагіат (51,1%);
- негативний вплив на підсумкову оцінку (45,3% - цей показник збільшився на 11,3 % порівняно з 2024-2025 н.р.);
- проводяться роз'яснювальні бесіди (44,7%);
- робота студента не допускається до захисту (41,1%);
- пропонується часткове доопрацювання роботи (33,7%) тощо.

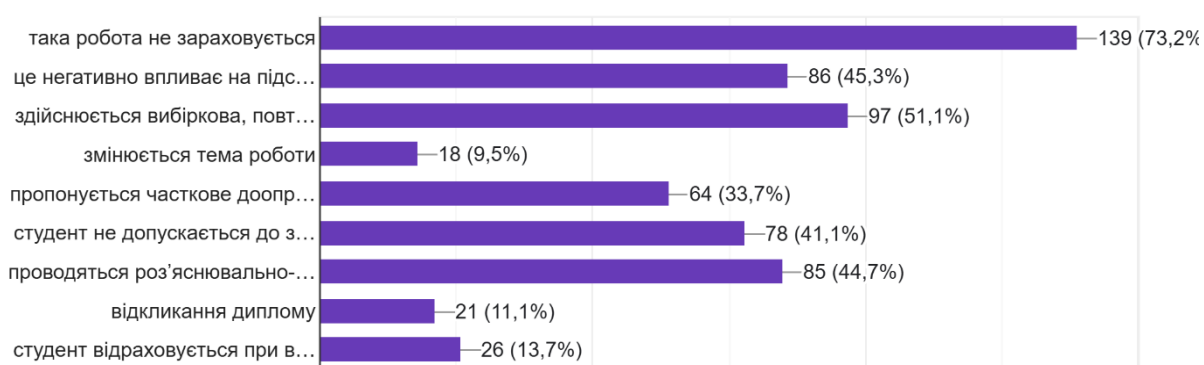

Рис. 3. Розподіл відповідей щодо наслідків виявлення плагіату у студентських наукових роботах.

Переважає більшість здобувачів вищої освіти (93,2%) ознайомлені з правилами проведення цитувань. Можемо припустити, що інша частина студентів навчається на I та II курсах (ОР бакалавр) і не мали досвіду підготовки наукових робіт.

Аналіз відповідей респондентів на запитання: «Чи доводилося Вам протягом усього періоду навчання в університеті вдаватися до проявів академічної недоброчесності?», дозволив з'ясувати, що:

- матеріалами з Інтернет-мережі використовували 36,8% опитаних;
- за підказками до одногрупників звертались 13,7% студентів;
- 10,5% користувалися шпаргалками;
- вдавались до списування 4,7% респондентів.

При цьому 55,8% респондентів не вдавались до проявів академічної недоброчесності взагалі.

Варто зазначити, що перевірку наукових робіт різного типу на плагіат здійснюють 91,1% здобувачів вищої освіти (постійно чи іноді); інші респонденти (8,9%) ніколи подібної перевірки не проводили.

При цьому процес написання наукової роботи для більшості опитаних (85,3%) складається з опрацювання всіх доступних матеріалів, їх аналізу та цитування відповідно до вимог. В окремих випадках опрацьовуються лише доступні матеріали (11,6% респондентів). По 2 особи опитаних здобувачів освіти зізналися, що копіюють текст з Інтернету та використовують його як власний без посилань на джерела, а також перефразовують чужий текст без посилання на джерела.

Переважна більшість респондентів (94,2%) відмітили, що знайомі з нормативними документами, які регламентують упровадження академічної доброчесності в університеті, та підписували Декларацію академічної доброчесності студента СумДПУ імені А.С. Макаренка (93,7%).

Майже всі опитані респонденти (95,3%) зазначили, що були учасниками різноманітних заходів (семінарів, тренінгів тощо) щодо процедури дотримання принципів академічної доброчесності в університеті. При цьому відсоток залучення здобувачів до просвітницьких заходів зріс майже на 10% порівняно з минулим навчальним роком.

Запитання відкритої форми передбачали моніторинг студентського бачення й усвідомлення основних наслідків порушення академічної доброчесності. Так, серед наслідків порушення принципів академічної доброчесності, опитані респонденти виокремили наступні:

- наслідки, пов'язані з оцінюванням наукової роботи, у тому числі доопрацювання роботи, її незарахування або недопуск здобувача до захисту, зниження оцінки (на це вказало 59,9 % респондентів);
- відрахування з навчального закладу, втрата диплому (37,1%);
- втрата стипендії та відповідних нарахованих пільг (14,2%);
- наслідки, пов'язані з моральними нормами, у тому числі для самого студента, у тому числі: втрата авторитету серед одногрупників та викладачів, втрата довіри до студента, втрата репутації та довіри в академічному

середовищі (13,1%);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми (9,5%);

- відмова в присудженні або анулювання академічного ступеня або кваліфікації (7,4%);

- зниження рівня знань, мотивації до навчання, закриття доступу до програм академічного обміну чи наукових грантів (5,8% - цей показник з'явився вперше у цьому навчальному році);

- дисциплінарні стягнення (5,3%).

Здобувачами вищої освіти були внесені пропозиції щодо підвищення рівня академічної доброчесності в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка:

- оскільки опитування респондентів проводилося в рамках університетської Декади популяризації принципів академічної доброчесності, то одним з основним побажанням опитаних було збільшення кількості тренінгів та вебінарів на дану тему, а також онлайн курсів, консультацій, конференцій, семінарів; проведення щорічних заходів, дискусійних панелей та вебінарів із залученням експертів та успішних випускників, введення предмету «Академічна доброчесність» для студентів, а також курсів з етики для студентів та науково-педагогічних працівників;

- використання сучасних антиплагіатних систем; забезпечення вільного доступу студентів та викладачів до ліцензійних антиплагіатних систем для попередньої перевірки робіт; при цьому перевіряти не лише за допомогою програмного забезпечення, а й назначити відповідальну людину, яка тверезо оцінить чи являються деякі частини роботи плагіатом чи ні, не спиратися твердо на показник, який видає система;

- створення стимулюючого середовища, де цінується інтелектуальна чесність; запровадження додаткових балів або бонусів за роботи з високим рівнем власного аналізу та оригінальності;

- створення ефективної системи контролю та реагування на порушення етичних та доброчесних норм, включаючи належне розглядання скарг та повідомлень про можливі порушення та центрів підтримки, де студенти можуть отримати поради та роз'яснення щодо академічної доброчесності;

- створення та впровадження чіткої політики системи «штрафів» за виявлення академічної недоброчесності;

- підвищення рівня обізнаності викладачів з теми академічної доброчесності для з метою відповідного якісного навчання студентів;

- забезпечення належної підготовки викладачів та студентів щодо етики академічних відносин.

Отже, аналіз результатів моніторингу свідчить про належний рівень дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти

Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка.

Для популяризації принципів академічної доброчесності пропонуємо:

1. На локальному рівні урізноманітнити заходи, спрямовані на формування сталого розуміння необхідності дотримання принципів наукової етики та академічної доброчесності в ході виконання навчальних завдань та написання наукових робіт.
2. Кураторам академічних груп, керівникам студентських наукових робіт продовжувати впроваджувати принципи академічної доброчесності в освітній процес.
3. Розширити список обов'язкових наукових робіт для перевірки на плагіат.
4. Систематично наповнювати сайт Наукової бібліотеки СумДПУ імені А.С. Макаренка актуальними публікаціями.

Начальник ЦЗЯВО

Оксана ОДІНЦОВА

Методист ЦЗЯВО

Олена МИЧКІНА